

DRIES VAN AGT

Oud-premier van drie kabinetten 1977 tot 1982

Categorie

Politiek

Type

Politicus

Inzetbaarheid

Keynote spreker, Debat

Talen

EN, NL

Afkomstig van

Nederland

Tijdslijn

1982

Minister van Buitenlandse zaken

1973

Vice minister President

1971

Minister van Justitie

Biografie

Dries van Agt was minister-president van drie kabinetten, van 1977 tot 1982.

Andreas Antonius Maria Van Agt werd op 2 februari 1931 geboren in Geldrop als zoon van een textielhandelaar. Na zijn studie rechten in Nijmegen was hij werkzaam bij het ministerie van Landbouw en Visserij (1957-1963) en bij het ministerie van Justitie (1963-1968). In 1968 werd hij benoemd tot hoogleraar strafrecht te Nijmegen. Informatuur Piet Steenkamp (de latere "vader van het CDA") schoof hem in 1971 naar voren als minister van Justitie in het kabinet Biesheuvel. In 1972 kwam Van Agt voor het eerst in ernstig conflict met de Tweede Kamer over het regeringsvoornemen gratie te verlenen aan de zogenaamde Drie van Breda (de Duitse oorlogsmisdadigers Fischer, Kotälla en Aus der Fünten die in Breda levenslange gevangenisstraf uitzaten). De gratie werd niet verleend.

Van Agt gaf aanvankelijk, bewust of onbewust, de indruk een politieke lichtgewicht te zijn die slechts bij toeval was aangeschoven aan de regeringstafel. Vooral als minister van Justitie en vice-premier in het kabinet Den Uyl (1973-1977) bouwde hij het imago op van wereldvreemde dwarsligger, met name door twee vergeefse pogingen de abortuskliniek Bloemenhove te sluiten (1974 en 1976). Bekend is zijn oproep tot een "ethisch reveil", een krachtig herstel van christelijke waarden en normen in de samenleving. Den Uyl en andere ervaren collega's namen Van Agt niet serieus en in verschillende belangrijke kwesties stond hij alleen. Hij moet zich toen hebben voorgenomen ooit de rollen om te draaien en te bewijzen dat hij niet alleen als jurist, maar ook als politicus iedereen de baas was.

Ondanks de klinkende verkiezingsoverwinning van de PvdA in 1977 (10 zetels winst) weigerde Van Agt zich tijdens de onderhandelingen nederig op te stellen. De maanden durende, moeizame onderhandelingen liepen in november stuk. Informatuur Wim van der Grinten (Van Agts vroegere collega-hoogleraar aan de Nijmeegse rechtenfaculteit) vormde vervolgens in enkele dagen een regering van CDA en VVD. De besprekingen tussen Van Agt en VVD-leider Hans Wiegel, die vice-premier zou worden, verliepen in een uitstekende sfeer. Hoewel het kabinet herhaaldelijk dreigde te sneuvelen, zat het de volle vier jaar uit. Een hoofdrol in dit verband was weggelegd voor de fractievoorzitter van het CDA in de Tweede Kamer, Ruud Lubbers, die erin slaagde elke crisis op te lossen. Binnen het CDA (in 1980 formeel tot stand gekomen) groeide Van Agt uit tot onbetwist leider.

De verkiezingsuitslag van 1981 wees, evenals in 1977, in de richting van samenwerking met de PvdA, maar Van Agt had daar duidelijk geen zin in. Hij traineerde de onderhandelingen, liep weg van besprekingen en liet zijn aanhang weten dat hij niet zou wijken voor "progressief gedram". Het tweede kabinet Van Agt kwam er wel (met

vice-premier Den Uyl op een "verzwaard ministerie" van Sociale Zaken en Werkgelegenheid), maar duidelijk was dat de samenwerking niet lang stand zou houden. Al in 1982 traden de PvdA-ministers af en werden vervroegde verkiezingen uitgeschreven. Van Agt leidde tot aan die verkiezingen een rompkabinet van CDA en D'66 (kabinet Van Agt III). Tijdens de kabinetsformatie in oktober 1982 kondigde Van Agt tot ieders verrassing aan dat hij de nationale politiek zou verlaten. Fractievoorzitter Ruud Lubbers werd vervolgens premier van een CDA-VVD-kabinet. Van Agt werd Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant (1983-1987) en ambassadeur van de Europese Gemeenschap in Japan (1987-1990) en de Verenigde Staten (1990-1995). In 1995-1996 vervulde hij een gasthoogleraarschap internationale betrekkingen aan de Universiteit van Kyoto in Japan.

Wielersport:

Van Agt viel op door zijn liefde voor de wielersport was regelmatig in wielersport op de televisie te bewonderen. Ook zijn taalgebruik (hij doorspekte zijn zorgvuldige volzinnen graag met min of meer archaische uitdrukkingen als "gij" of "sapristi") maakte hem tot een niet alledaagse verschijning op radio en TV. Later gaf hij toe dat zijn veel gedemonstreerde liefde voor de wielersport grotendeels gespeeld was; er zouden electorale overwegingen aan ten grondslag hebben gelegen.